

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Kultuurhariduse osakond

Kunstide ja tehnoloogia õpetaja

Grete Küppar

ÕPPEVIDEOD EESTI RAHVUSLIKEST KUDUMISVÕTETEST

Magistritöö

Juhendaja: Anu Pink, MA

Kaitsmisele lubatud:.....

(Juhendaja allkiri)

Viljandi 2020

SISUKORD

RESÜMEE	3
SUMMARY	3
SISSEJUHATUS	4
1. ÕPPEVIDEO KUI OSKUSE OMANDAMISE VIIS.....	7
1.1. Videopõhise õppimise koht tänases haridussüsteemis	7
1.2. Varasemad uurimused õppevideotest	8
1.3. Õppevideo vajaduste analüüs.....	9
2. ÕPPEVIDEO VÕIMALUSED KUDUMISE ÕPETAMISEKS	11
2.1. Rahvusliku käsitöö osa käsitöö ainekavas ja selle õpetamine Eestis	11
2.2. Olemasolevad kudumisteemalised õppevideod Eestis	13
2.3. Eesti rahvusliku kudumisevõtte määramine.....	13
3. METOODIKA JA ÕPPEVIDEOTE KOOSTAMINE.....	15
3.1. Õppevideote loomise meetoodika	15
3.2. Töö meetoodika kirjeldus.....	16
3.3. Õppevideote sihtrühm	17
3.4. Õppevideote õpieesmärgid ja õpitulemused	19
3.5. Õppevideote sisu kavandamine.....	19
3.6. Õppevideote visuaali kavandamine	20
3.7. Õppevideote salvestamine ja töötlemine	26
4. EKSPERTIDE TAGASISIDE JA HINNANG ÕPPEVIDEOTELE	28
4.1. Uurimuse andmekogumine ja -analüüs	28
4.2. Ekspertide tagasiside analüüs	29
KOKKUVÕTE JA ARUTELU	34
KASUTATUD ALLIKAD	36
LISAD	39
Lisa 1. Ekspert hinnangu küsimustik videospetsialistile	39
Lisa 2. Ekspert hinnangu küsimustik tegevõpetajatele	42
Lisa 3. Magistritöö käigus valminud õppevideod	45
LIHTLITSENTS	46

RESÜMEE

Õppevideod Eesti rahvuslike kudumisvõtete kohta

Magistritöö eesmärgiks oli koostada õppevideod kolmest Eesti etnograafilistel esemetel kasutatud kudumi kaunistusvõttest. Töö teoreetilises osas selgus, et käsitööaines jääb vajaka digitaalsetest õppematerjalidest. Õppevideod on mõeldud kasutamiseks II ja III kooliastme käsitöötundides või toetava lisamaterjalina. Uurimistöö käigus on koostatud õppevideod ning läbi viidud ekspertuuring, kus eksperdid andsid õppevideotele tagasisidet ja hinnanguid. Ekspertidelt saadud hinnangu tulemustest selgus, et õppematerjal sobib kasutamiseks II ja III kooliastme õpilastel, kuid materjal vajab veel täiendamist ja parendamist. Sellest tulenevalt tehti õppevideotes parandused.

Märksõnad: õppevideo, silmuskudumine, käsitööõpe, ekspertide hinnang

SUMMARY

Educational Videos about Estonian National Knitting Techniques

The aim of this research paper is to produce educational videos about three Estonian ethnographic objects used in the decoration of knitwear. The instructional videos are designed to be used as supporting material in the second and third grade handicraft lessons. In the early stages of the research it became clear that physical craft examples were needed as supplements to digital teaching materials. Professionals were used during the research phase to review the instructional videos and assess their efficacy. According to the experts, the study materials were deemed suitable for second and third grade learning level but the materials need to be further developed. As a result the instructional videos were corrected.

Keywords: instructional video, hand knitting, handicraft training, expert assessment

SISSEJUHATUS

Tänapäevases globaliseeruvast ühiskonnast, kus suur rõhk on masstoodangul ja tarbimisel, on tekkimas oht, et traditsioonilised käsitöövõtted surevad välja (Kokko 2018). Maire Forsel on rahvuslikku identiteeti käsitlevas artiklis välja toonud, et meie rahvusliku identiteedi oluliseks osaks lisaks emakeelele on ka meie rahvuslik kultuur, mille alla kuulub pärandkultuur ja rahvuslik käsitöö. Meie traditsioonilised kirjad, mustrid ja värvid on need, mis kannavad edasi ajaloolist mälu ja kultuuripärandit, see on oluline, sest rahvuslik kultuuripärand on meie identiteedi osa. (Forsel 2016) Samal arvamusel on ka Rosaali Karjam, rohkem tuntud kui Kihnu Roosi, kes on tõdenud, et nii kaua, kui meie rahvakunstist lugu peetakse, on meie rahvas veel olemas. Eesti rahvariided ja murre on meie vara ja see ühendab meid kokku ühte peresse. (Summatavet 2017)

Põhikooli riiklikus õppekavas (PRÕK, lisa 7, 2018) on välja toodud, et käsitöötundides „Rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid“. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhineva õppematerjali alla kuuluvad ka õppevideod. Käsitöötehnikate õpetamisel on üheks suurimaks puuduseks kvaliteetsete käsitööõppevideote vähesus. SA Innove (2016) on õppekavade kaardistuses välja toonud selle, et käsitöö ja kodunduse ainetes on vähe digitaalset õppevara. „Käsitööõpetuses tuleks luua veebimaterjalidena simulatsioone (videod) erinevate tehnikate õppimisest“ (Kaasaegse ja uuendusliku õppevara arendamine ja kasutuselevõtt 2020).

Siiani on peetud digitaalset õppevara üheks õppimist toetavaks võimaluseks, kuid 2020. aasta kevad on toonud ootamatu olukorra, kus kõik Eesti Vabariigi koolid on pidanud minema üle distantsõppele. Kujunenud olukord on kaasa toonud õpetajatepoolse digitaalsete materjalide aktiivse loomise, mille kohta hetkel küll ülevaadet pole võimalik anda, kuid olles ise Facebookis grupi Käsitöö-, kodunduse ja tehnoloogia õpetajad koduõppel toeks grupi liige, näen, kui palju omavahel veebimaterjale jagatakse.

Praegu on üldhariduskoolides aktuaalne digitaalse tehnoloogia kasutamine ja olulisel kohal tehnoloogiaainetes on ka õppevideote kasutamine. Eestikeelseid käsitööalaseid õppevideosid (heegeldamisest, tikkimisest, kudumisest ja õmblemisest) on koostanud Kristiin Sidok, kes on

teinud õppevideod enda töö kergendamiseks, lähtudes enda õpilastest. Kasutust on tema videod leidnud aga laiemalt, kuna need on Youtube keskkonnas avalikult kättesaadavad, siis kasutavad neid paljud käsitööõpetajad ja teised käsitööhuvilised. (E-koolikott 2020) Etnograafilisi kudumisvõtteid tutvustavaid õppevideosid veel loodud pole. Eesti Rahvakunsti ja Käsitööliit on koostanud lühivideote sarja tutvustamaks traditsioonilisi käsitöötehnikaid – seal on olemas sukakudumist tutvustav video, kuid see pole eesmärgiga midagi õpetada, vaid tutvustada üldiselt etnograafilist sukakudumist. (Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit 2020).

Töö autor on lõpetanud Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia rahvusliku tekstiili eriala ja seetõttu soovib õpilasi ja käsitööhuvilisi julgustada võtma eeskuju Eesti rahvuslikust käsitööpärandist, mistõttu tuli mõte koostada õppevideod just rahvusliku suunitlusega. Lisaks on töö autor alustav käsitööõpetaja ja tõdeb, et õppevideod on käsitööõppes heaks abivahendiks.

Ainult ühele etnograafilisele kudumisvõttele keskenduvat õppevideot pole siiani veel loodud ja sellest tulenevalt on loov-praktilise magistritöö eesmärgiks luua Eesti etnograafilisi kudumisvõtteid tutvustavad õppevideod ja koguda ekspertidelt õppevideotele hinnanguid.

Töö eesmärgi täitmiseks on püstitatud neli uurimisküsimust.

1. Millised rahvuslikud kudumisvõtted vajavad videoõpetusena jäädvustamist?
2. Milline peaks üks hea ja informatiivne õppevideo olema?
3. Milline videostiil (tumm, heliga) on õppevideo jaoks parim lahendus?
4. Kas koostatud õppevideod toetavad ekspertide hinnangul uue töövõtte omandamist?

Magistritöö eesmärgi saavutamiseks ja uurimisküsimustele vastamiseks on analüüsitud teemakohast kirjandust, töötatud välja uurimistöö metoodika ja tehtud õppevideod. Töö koostamise käigus viidi läbi uurimus kolme eksperdi seas, kes andsid õppevideotele hinnangu ja tagasiside.

Magistritöö koosneb neljast peatükist. Esimeses peatükis on kirjutatud digitaalsetest õppevahenditest ja selle korraldusest Eesti haridussüsteemis, analüüsitud videopõhise õppimise aspekte ja toodud ülevaade eelnevatest uurimustest õppevideote valdkonnas. Teises peatükis on välja toodud rahvakunsti käsitlemine põhikooli riikliku õppekava järgi. Veel

antakse ülevaade Eestis olemasolevatest kudumisteemat käsitlevatest õppevideotest ja määratletakse Eesti rahvuslikud kudumisvõtted ja tehakse valik, mis teemadel õppevideod luuakse. Kolmas peatükk keskendub metoodikakirjeldusele ja vastavalt sellele uurimise protsessi tutvustusele. Neljandas peatükis on välja toodud ekspertide tagasiside ja hinnang õppevideotele.

1. ÕPPEVIDEO KUI OSKUSE OMANDAMISE VIIS

Järgnev peatükk annab ülevaate digitaalsetest õppevahenditest ja selle korraldusest Eesti haridussüsteemis. Lisaks on analüüsitud videopõhise õppimise aspekte ja antud ülevaade eelnevatest uurimustest.

1.1. Videopõhise õppimise koht tänases haridussüsteemis

Digipöördeprogrammi 2019–2022 tutvustuses on tõdetud, et info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) on tänapäeval väga tähtsal kohal. Kuna digipädevus on üks kaheksast elukestva õppe pädevusest, siis seda võib defineerida kui „enesekindlat, kriitilist ja loovat IKT kasutamist töö, õppimise, puhkuse ja ühiskonnaelus osalemisega seotud eesmärkide saavutamiseks.“ Et tänapäevases maailmas toime tulla, on meil vaja digipädevat ühiskonda. Digitaalne õppevara aitab õppimist mitmekesisemaks ja huvitavamaks muuta, sealhulgas toetades nii õpilase kui ka õpetaja digipädevuse arengut. Selle raames on vaja luua digipädevusi toetav keskkond ja teha kõigile kättesaadavaks uuenduslik ning kvaliteetne õppevara. (Digipöördeprogramm 2019 – 2022) Haridus- ja Teadusministeerium on andnud välja sellise määruse, et alates 2015. aasta maikuust peaks kogu välja antav õppekirjandus olema ka digitaalselt kättesaadav (Haridus- ja Teadusministeerium). Digitaalse õppevara, sealhulgas e-õpiku all ei mõelda PDF formaadis õpikut, vaid see peaks olema integreeritud õppematerjal, mis rikastaks õpilase õppimismeetodeid. Õppevideo või simulatsioon kuulub samuti IKT vahendi alla, käsitööaines on see ainuke võimalus õppematerjali digitaliseerimiseks, sest käsitöös on olulisel kohal töövõtte näitamine.

Kikas ja Toomela on välja toonud, et õpikutekstiga paralleelseselt skeemide, videote, tabelite vms kasutamine toetab õpilast õpitava teema kohta tervikpildi kujunemist, kuid olulise kohana on välja toodud see, et õpetaja peaks õpilast lisamaterjalide juurde suunama, sest kõik õpilased ei oska neid materjale iseseisvalt kasutada (Kikas, Toomela 2015). Oluline on, et mitte ainult õpilane poleks digipädev, vaid ka iga aine õpetaja. Õpetaja peaks oskama õpilast digitaalsete materjalideni suunata, et laps saaks luua paralleele erinevate õppeainete vahel ja võimalusel digitaalseid lisamaterjale kasutada.

Nüüdisaegse õppimise põhiprintsiipidena peetakse oluliseks eesmärgiks lisaks oskuste ja teadmiste kõrval ka õpiprotsessi (Tamm 2017). Oluline on, kuidas õpetaja õpilasele uusi teadmisi edastab. Kaasaegse õpikäsitle juurutamiseks aitavad kaasa digipädevad õpilased ja õpetajad, juurdepääs digitaristule, ka isiklikele digiseadmetele (Digipöördeprogramm 2019-2022). Tänapäevases haridussüsteemis on IKT vahendite kasutamine õppetöös väga olulisel kohal. Käsitöö õppimise on õpilasel vajalik ka sobiliku seadme olemasolu: mõningate õppevideote juures võib telefoniekraan jääda liiga väikeseks, näiteks kui videolt on vaja jälgida väiksemõõdulisi detaile. Kudumistemeemalises õppevideos peavad olema nähtaval küll käed, kuid vaadata on vaja hoopis väikest silmust ja seda, mis sellega toimub.

1.2. Varasemad uurimused õppevideotest

Käsitöö aines kasutatav õppevideo peaks olema õpikut toetav abivahend, mida õpilane saab tunnivälisel ajal vaadata ja selle abil töövõtet meelde tuletada ning harjutada. Õppevideo puhul on oluline, et seda saaks vajadusel pausile panna või aeglasemas tempos esitada, sest uue oskuse omandamisel on vaja korduvalt töövõtteid korrata.

Stuart Dinmore (2019) on videoõpet käsitlevas uurimuses välja toonud, et õppevideote positiivseteks külgedeks on näiteks, et

- 1) videot saab igal ajal pausile panna ja vajadusel tagasi kerida;
- 2) õpilane tunneb, et õpetaja õpetab teemat ainult õpilasele, puuduvad kõrvaolevad segavad faktorid ja kõrvalolijad;
- 3) õpilase keskendumisvõime on suurem, kuna ta saab valida õppimiseks endale sobiliku aja ja koha. (Dinmore 2019)

Vastupidiselt kirjalikele õppematerjalidele, mida saab korduvalt vaadata, on õppevideote kriitikana välja toodud, et liikuva pildi ja rohke informatsioonivooluga ei suuda video vaataja kogu teavet vastu võtta. Video kiirelt mööduv teave tuleb pidevalt töömälu töödelda, kuid kuna inimmälu on piiratud, võib juhtuda, et esitluse kiire tempo koormab mälu üle ning see võib tekitada puudulikke õppetulemusi. Videos olevate tööetappide meeldejätmiseks

soovitatakse need videos silmatorkavamalt ära märkida või keskenduda ainult ühele kindlale aspektile, kasutades erinevaid kaadreid või suurendusi. Video vaataval peab olema võimalus soovi korral see pausile panna, kui talle hakkab tunduma, et informatsioon tuleb liiga kiiresti või seda on liiga palju. Välja on selgitatud see, et mida rohkem saab vaataja video kulgu kontrollida, seda rohkem video abil õpitakse, näiteks, kui vaataja saab videot peatada, kerida või tempot muuta. (Merkt, Weigand, Heier, Schwan 2011)

Veebipõhise õppimise puhul, sealhulgas õppevideote järgi teadmisi omandades on oluline, et õppija oleks teemale väga keskendunud ja ennast juhtiv (Delen, Liev, Wilson 2013). Koolis on olemas nii õpetaja kui ka eakaaslased, kes saavad arusaamatuse korral õpilasele vajalikke töövõtteid või liigutusi ette näidata. Seega võib väljaspool kooli õppevideote jälgimine olla raskendatud, eriti siis, kui omandatakse õpilase jaoks täiesti uut töövõtet ja tal puudub töövõttega varasem kokkupuude. Teisalt kui õpilasel on abiks eakaaslane või lapsevanem, kellele on video näol vaja töövõtte meeldetuletust, on õppevideo enda eesmärgi täitnud.

1.3. Õppevideo vajaduste analüüs

SA Innove (2016) kaardistas üldhariduse õppevara, mille eesmärgiks oli saada ülevaade õppekava kaetusest kvaliteetse õppevaraga. Uuringust selgus, et käsitööaines on paberkandjal olemas õpik II ja III kooliastmele (kirjastus Saara), mis katab üldjoontes riikliku õppekava teemad; Saara Kirjastuse ütluste kohaselt plaanitakse välja anda uuenenud „Kudumine“ õpik koos toetavate videotega. Käsitöös tuleks luua veebipõhiseid materjale (simulatsioone, videosid), mis aitaksid tehnikate õppimisele kaasa. Uuringust selgus, et tehnoloogiaainetes puudub õppematerjal, mis juhendaks õpetajat, kuidas ühildada erinevatest kohtadest saadud õppematerjalid ühtlaseks ja sidusaks, ehk kuidas ühe ja sama eesmärgini jõudes saaks kasutada erinevaid meetodikaid.

Töö autor töötab üldhariduskoolis käsitööõpetajana ja tõdeb, et vajaka jääb kvaliteetsetest rahvuslikke ja üleüldse eri käsitöötehnikaid puudutavatest õppevideotest. Teise probleemina saab välja tuua ka õpilaste kontakttunnist puudumise, õppevideo võimaldaks õpilasel individuaalselt väljaspool kontakttundi õppetööga tegeleda.

Traditsiooniliselt on käsitööd varem õpitud emalt või vanaemalt. Nüüdisajal saavad enamus õpilasi esmase kudumiskogemuse koolitundidest.

Toetudes SA Innove (2016) uuringule, selgub, et ka riikliku õppekava õpiväljundites pööratakse suurt rõhku infotehnoloogia rollile õppimisel (Kaasaegse ja uuendusliku õppevara arendamine ja kasutuselevõtt 2020).

Kokkuvõttena saab öelda, et IKT on tänapäevases haridussüsteemis olulisel kohal ja käsitööõppes on videopõhine õppimine oluline näiteks kontakttunnist puudumise või töövõtte mitte mõistmise korral.

2. ÕPPEVIDEO VÕIMALUSED KUDUMISE ÕPETAMISEKS

Peatükis on välja toodud rahvakunsti käsitlemine põhikooli riikliku õppekava järgi. Veel antakse ülevaade Eestis olemasolevatest kudumistemat käsitlevatest õppevideotest ja peatüki lõpuosas määratletakse Eesti rahvuslikud kudumismõtted ja tehakse valik, mis teemadel õppevideod luuakse.

2.1. Rahvusliku käsitöö osa käsitöö ainekavas ja selle õpetamine Eestis

Põhikooli riiklik õppekava (PRÕK) on dokument, mis kehtestab riigi põhiharidusstandardi. Riiklik õppekava on kasutusel kõigis Eesti Vabariigi üldhariduskoolides. (PRÕK)

Põhikooli kooliastmed jaotuvad kolme rühma: I kooliaste on 1.–3. klass, II kooliaste on 4.-6. klass ja III kooliaste on 7.–9. klass. Kuna käsitööaine on kohustuslik põhikooli II ja III kooliastmes, siis käesolevas töös keskendutakse eelnimetatud kooliastmetele. (*ibid.*)

Põhikooli riiklikus õppekavas on välja toodud kaheksa üldpädevust, mis läbivad kõiki õppeaineid ning need pädevused on oluliseks osaks inimeseks ja kodanikuks kasvamisel. Esimese üldpädevusena on välja toodud kultuuri- ja väärtuspädevus, mis kirjeldab, et õpilasel on suutlikkus tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, enda ja teiste maade ja rahvaste kultuuripärandiga ning nüüdiskultuuri sündmustega. Lisaks sellele väärtustab õpilane loomingut ja kujundab ilumeelt ning kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust. (*ibid.*) Selle järgi saab öelda, et põhikooli riiklikku õppekava läbivad mitmed aspektid, mis on seotud kultuuri või pärandiga.

Õppekava kohaselt jagunevad ainevaldkonnad kaheksasse gruppi ning üheks neist on tehnoloogia, mille alla kuuluvad kolm ainekava (tööõpetus, tehnoloogiaõpetus ning käsitöö ja kodundus). Õppekava järgi on tehnoloogia ained esitatud PRÕK lisa 7. Seal on välja toodud tehnoloogia ainevaldkond, käsitöö ja kodunduse ainesisu ning õppe- ja kasvatusesmärgid. Järgnevalt on loetletud kõik rahvuslikku ja pärandit käsitlevad aspektid II ja III kooliastme käsitöö ainekavast. Õppe- ja kasvatusesmärkide loendis on viidatud sellele, et põhikooli lõpuks õpilane väärtustab ja hoiab rahvuskultuuri ja teadvustab, et maailma rahvaste

kultuuripärand on rikkalik. Õppeaine kirjelduses on välja toodud, et õppetöö käigus õpitakse väärtustama rahvuslike kultuuritraditsioonide hoidmist ja arendamist. (PRÕK)

Õpitulemused

II kooliastme õpitulemuste nimistus on välja toodud, et õpilane märkab rahvuslikke disainielemente tänapäevastel esemetel ja leiab eseme kavandamisel inspiratsiooni eesti rahvakunstist. III kooliastme õpitulemustes on rahvusliku aspekti omandamiseks kirjutatud, et õpilane tunneb eesti rahvuslikke käsitöötavasid, samuti nagu ka II kooliastmes ammutab inspiratsiooni eesti etnograafilistest esemetest ja väärtustab rahvaste kultuuripärandit. (*ibid.*)

Õppesisu

II kooliastme õppesisu kirjelduses rahvuslikku pärandit puudutavate teemade juures on välja toodud: „Esemeline rahvakunst ja selle tähtsus. Tavad ja kombed. Rahvuslikud mustrid ehk kirjad ajaloolistel ja tänapäevastel esemetel. Muuseumide roll rahvakunsti säilitajana. Rahvuslike detailide kasutamine tänapäevast tarbeeset kavandades.“ (*ibid.*)

III kooliastmel on õppesisus välja toodud: „Sümbolid ja märgid rahvakunstis. kudumine, tikkimine ja heegeldamine eesti rahvakunstis. Rahvarõivad. Eesti etnograafiline ornament tänapäevase rõivastuse ja esemelise keskkonna kujundamisel.“ (*ibid.*)

Ülaltoodud nimistus olevad eesti kultuurpärandit käsitlevad aspektid on kõik seotud ka silmuskudumisega. Kudumise valdkonnas on põhikooli riiklikus õppekavas II kooliastme õpitulemustena välja toodud järgmised teemad: „Töövahendid ja sobivad materjalid. Silmuste loomine. Parem- ja pahempidine silmus. Ääresilmused. Kudumi lõpetamine. Lihtsa koekirja lugemine ja selle järgi kudumine. Kudumi viimistlemine ja hooldamine.“ III kooliastmes lisanduvad oskuste nimekirja veel silmuste kahandamine ja kasvatamine, ringselt kudumine, kirjamine, erinevate koekirjade kudumine skeemi järgi, silmuste arvestamine. (*ibid.*)

See, kuidas iga käsitööõpetaja eesti rahvusliku käsitöö teemat õpilastele edasi annab, on tema enda valik, kuid põhikooli riikliku õppekava järgi on pärandkäsitöö osakaal käsitöö õpetamisel üsna suure kaaluga, suurt rõhku on pandud just rahvusliku käsitöö äratundmisele.

2.2. Olemasolevad kudumisteemalised õppevideod Eestis

Digitaalsete õppematerjalide varamu E-koolikotis on leitavad mitmed silmuskudumise õpet puudutavad õppevideod, näiteks kudumise õppevideotest on esindatud silmuste loomise, parempidise silmuse, pahempidise silmuse kudumise ja silmuste mahakudumist õpetav video. Lisaks on videoõpetused ka õhksilmuse, silmuste kasvatamise, reljeefse koe, venitatud silmustega koe, lainelise mustri ja erinevate soki osade kudumise kohta. Kõikide videote autor on Kristiin Sidok. Kõik videod on tummad, juurde on lisatud vajalikud tiitrid tööjuhistena, mis ilmuvad ekraanile, videod on filmitud kodustes tingimustes. (e-Koolikott 2020)

Traditsiooniliste sukkade kudumise videoõpetus on esindatud Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu lühivideote hulgas ja videos esineb Anu Pink (Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit 2020). Video on üsna ülevaatlik, video lühivõtteid töövõtete omandamiseks on videos liiga vähe.

Eesti Rahvusringhäälingu (ERR) arhiivist on leitavad 1992. aastal loodud „Lõngakera“ saated, kus Tiina Meeri õpetab saatesarja käigus erinevaid kudumisvõtteid (soonik, nõõpaukude kudumine, palmikud, viklid jne). Saatesari koosneb 25st 17-18 minuti pikkuselistest videoklippidest. (ERR 2020) Õppevideod on informatiivsed, õpetlikud, kuid õppevideo konteksti arvestades liiga pikad ja lohisevad. Lisaks sellele on saated kehva valgustusega ja töövõtted pole piisavalt hästi näha, õpilase seisukohast vaadatuna võivad õpetused tunduda ka liiga vanamoodsad.

2.3. Eesti rahvusliku kudumisvõtte määratlemine

Mis on traditsioon ja rahvuslikkus? Eesti keele seletava sõnaraamatu (EKSS) järgi on traditsioon tava või pärimus, mida antakse edasi suuliselt põlvest põlve. Rahvuslikkust kirjeldab EKSS nii, et see on mingile rahvusele eriti omane või rahvustunnet väljendav asi, ese, nähtus (EKSS).

Gunnar Almeviku (2016) järgi on traditsioon sh ka rahvuslik käsitöö selline mõiste, mis püsib ainult seetõttu, et seda antakse edasi põlvest põlve. Edasised põlvkonnad kohandavad vanu traditsioone uutele aegadele vastavaks ja need muutuvad aja jooksul traditsiooniliseks. Elav traditsioon on ka see, kui käsitööoskused sisaldavad varem nähtust traditsioonist) midagi

erinevat või mittetraditsioonilist, kuid kasutatud on ka vanu käsitöövõtteid või mustreid. (Almevik 2016:37)

A. Matsin (2015) on öelnud, et käsitöö liigitamine rahvusele omaste tunnuste järgi võib tunduda võimatu ülesanne, sest ajaloo tagasi minnes leiab eri kultuuridest palju ühiseid jooni. Rahvusele omaseid tunnuseid võib hakata vaatlema näiteks välises vormis: värvi- ja materjalikasutus, tehnoloogia ja visuaalne muster. (Matsin 2015)

Kui vanasti õpetasid emad, vanaemad või mõned teised pere naisliikmed tüdrukud kuduma juba 7-aastasena, siis tänapäeval teevad paljud tüdrukud kudumisega tutvust alles koolieas. Enam ei õpeta emad või vanaemad kodus lapsi kuduma, sest vajadus selle järgi on kadunud – tänapäeval ei ole tarvis kududa sokke ja kindaid, et talvel ellu jääda nagu vanasti. Eestlaste põlvest põlve edasi pärandatud käsitööoskused hakkasid kaduma seoses linnapärase rõivamoe tulekuga, mistõttu polnud tarvis enam nii palju rõivaid ise käsitsi teha. Seega on praeguseks põlvest põlve oskuste edasiandmine Eestis vähenenud, erandina saab välja tuua Kihnu saare, kus traditsiooniline ja rahvuslik käsitöö on siiani au sees.

Saara Kirjastus andis 2014. aastal välja raamatu Eesti Silmuskudumine 1. Tavad ja tehnikad. Raamatus on esitletud Eestis enamlevinud kudumise tehnoloogilised võtted. Arvestades II ja III kooliastme õpilaste kudumisoskusega põhikooli riikliku õppekava järgi, valib autor õppevideote koostamiseks kootud etnograafilistel esemetel kasutatud kaunistusvõtted. Neid kudumisvõtteid saab kasutada nii sokkidel, sukkadel, kinnastel ja teistel silmkootud esemetel. Õpilastele võiks videona õppimiseks pakkuda kõiki põhilisemaid kudumisvõtteid: silmuste loomist, parempidiste ja pahempidiste silmuste kudumist, erinevaid ääresilmuste kudumiseviise, kudumi lõpetamist, silmuste kahandamist ja kasvatamist, kirjamist, vitsa kudumist, palmikuid, nuppude ja pitsilise koekirja kudumist. Lisaks eelnimetatud kudumisvõtetele võiksid olla videotod ka sokkide ja kinnaste kudumiseks, esemete viimistlemiseks ja kaunistamiseks. Põhisilmuste kudumise õppevideod võiksid olla esindatud ka vasakukäelistele. Arvestades magistritöö mahtu, koostatakse õppevideod ühevärvilise keerukorra kudumisest, keeratud vitsa kudumisest ja auguridade kudumise kohta.

Magistritöö käigus valmivad õppevideod on üheks osaks Saara Kirjastuses avaldatavast uuenenud digitaalsest kudumisõpikust.

3. METOODIKA JA ÕPPEVIDEOTE KOOSTAMINE

Alljärgnevas peatükis on kirjeldatud magistritöö metoodikat ja õppevideote koostamise protseduuri: sihtrühma kirjeldust, õppevideote õpieesmärke ja –väljundeid ning peatüki lõpetab õppevideote kavandamise kirjeldus.

3.1. Õppevideote loomise metoodika

Magistritöö praktiliseks tulemuseks on rahvuslikke kudumistehnoloogiaid käsitlevad õppevideod, mis toetavad paberkandjal olevat materjali. Õppevideod on mõeldud kasutamiseks II-III kooliastmes. Õppevideo koostamiseks kasutatakse ADDIE mudelit. Shelton & Saltsman (2007) järgi saab ADDIE mudelit kasutada nii traditsioonilise kui ka veebipõhise õppe puhul. Seda mudelit soovitab õppematerjalide väljatöötamisel rakendada ka Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutus (HITSA). ADDIE (nimi tuleb inglisekeelsete etappide nimetuste esitähedest) mudel on õppedisainimudel, kus õppematerjali/kursuse loomine jagatakse viieks etapiks:

- analüüs (ingl.k. *analyze*),
- kavandamine (ingl.k. *design*),
- väljatöötamine (ingl.k. *development*),
- kasutamine (ingl.k. *implementation*),
- hindamine (ingl.k. *evaluation*).

Analüüsi etapis uuriti, kas käsitööaines oleks üldse õppevideosid vaja ja sellega seondult selgitati välja

1. õppevideote sihtrühm;

2. kas ja kuidas täidavad õppevideod puudujäägid käsitööaines kasutatavas digitaalses õppevaras (vt Pt. 1.3. lk 9);

3. kas loodavad õppevideod on kooskõlas riikliku õppekavaga.

Õppevideo **kavandamise** etapis sõnastati video õpieesmärgid ja õpiväljundid. Lisaks tehti ka sisulised metoodilised otsused ja pandi paika, millised on õppija oletatavad eelnevad oskused, sest loodavad videod on lühikesed ja käsitlevad konkreetselt uut töövõtet, eeldades, et õpilasel on kudumise põhivõtted eelnevalt tuttavad (nende kohta on eraldi õppevideod). Kavandamise etapis tehti ka otsus tehnilise platvormi ja videotüübi (tumm koos tiitritega, heliga) kasutamiseks, selleks kavandati esialgu eelnimetatud videotüübid erinevate parameetrite alusel kodustes oludes (vardad, lõng, riietus), tehti lõplik otsus õppevideo tegemiseks.

Väljatöötamise faasis luuakse eelnevalt sõnastatud õpieesmärkidele ja –väljunditele tuginedes kudumisõpiku jooniseid ja õppejuhiseid toetav töövõtet näitlikustav õppevideo.

Kasutamine. Õppematerjali hindamiseks kasutatakse eksperthinnanguid – valimisse kuulub üks ekspert Saara Kirjastusest ja kaks vähemalt 5-aastase töökogemusega käsitööõpetaja. Õpetaja tööstaaz on oluline, sest õpetamise tõhususe järsk tõus ilmneb tavaliselt pärast paari esimest õpetamisaastat (Darling-Hammond 2003). Lisaks eelmainitule on õpetajal välja kujunenud õpetamisstiil ja erinevad õpistrateegiad. Piloottestimiseks saadeti ekspertidele õppevideod meili teel.

Eksperthinnangute saamiseks on koostatud küsitlusvorm, kus ekspertide tagasisidele toetudes saadakse õppevideotele tagasiside ja hinnangud. Eksperthinnangute analüüsi põhjal tehakse õppevideotes vajadusel muudatusi ning valitakse parim variant õppevideote tegemiseks.

3.2. Töö metoodika kirjeldus

Magistritöö metoodikana on kasutatud arendusuuringut. Arendusuuring ehk rakendust loov uurimus on Niglase (2011) järgi olemasoleva teabe analüüs ja uue teadmise süntees või olemasoleva teooria/mudeli edasiarendus. Käesoleva töö näitel sünteesiti olemasolevat teavet ja selle alusel loodi õppematerjal. Arendusuuring on süsteemne, teaduspõhine, kogu

tööprotsess on dokumenteeritud ja töö tulemuseks on innovaatilised lahendused. Arendusuuring suunati praktilisele kasutusele ehk millegi loomisele või arendamisele. (*ibid.*)

Uurimuse valimi koostamisel lähtuti eesmärgipärasest valimist. Selle valimi puhul valib uurija lähtudes enda teadmistest ja kogemustest uuritava grupi kohta kõige tüüpilisemad esindajad. (Õunapuu 2014) Autor kogus kahelt vähemalt 5-aastase kogemusega käsitööõpetajalt ja ühelt Saara Kirjastuse eksperdilt õppevideote kohta hinnanguid ja tagasisidet. Andmeanalüüsina on kasutatud kvantitatiiv-kvalitatiiv uurimusmeetodit ehk andmete kogumist õppevideo arusaadavusele ja kasutamismugavusele. Selleks koostati lähtudes töö eesmärgist, uurimisküsimustest ja töö teoreetilises osas väljatoodule ekspertidele originaalküsimustikud. Küsimustik (Lisa 2.) koostati tegevõpetajatest ekspertidele ja see koosnes kuuest avatud küsimusest, mis selgitavad välja ekspertide hinnangu ning parandusettepanekud õppevideotele ja seitsmest kinnisest küsimusest, mis uurivad ekspertide arvamusi õppevideote arusaadavuse, visuaalse külje ja praktilisuse kohta.. Teie küsimustik (Lisa 1.) koostati Saara Kirjastuse videoeksperdile ja võrreldes tegevõpetajate küsimustikuga erines see selle poolest, et sealt eemaldati pedagoogikaga seotud küsimused. See küsimustik koosnes viiest avatud ja viiest suletud küsimusest, kusjuures küsimused kattusid tegevõpetajate ekspertküsimustikuga. Küsimustike juures on kasutatud ka Likerti tüüpi skaalat, kus on esitatud väited ning vastates saab valida viie variandi vahel (üldse ei nõustu, ei nõustu, ei oska öelda, nõus, täiesti nõus).

Küsimustik on vormistatud Microsoft Wordi keskkonnas ja edastati ekspertidele e-kirja teel. Põhiuuring viidi läbi 2020. aasta maikuus. Uuritavaid teavitati, et nende vastuseid kasutatakse ainult selle uurimustöö raames ning küsimustiku täitmine on anonüümne, lisaks anti teavet küsimustiku täitmisele kuluvast ajast ning perioodist, mil oodatakse vastuseid. Uuringu eesmärk on õppevideosid vastavalt uuringu tulemustele muuta või parandada.

3.3. Õppevideote sihtrühm

Õppevideote sihtrühmaks on II ja III kooliastme õpilased. Autori peamisteks küsimusteks on, et kuidas õpilastele märkamatuult õpetada rahvuslikku materjali- ja värvikasutust ning üldist

esteetikat. Milline mõju on noortele see, kui neile õpetab töövõtet noor inimene või vana, mees või naine.

Anu Pink on pidanud 2017. aastal loengu seoses õppevideote loomisega. Ta tõi seal välja, et kui hakata ise õppevideosid koostama, siis tuleks esmalt läbi mõelda, miks üldse videot tehakse – praeguse töö kontekstis on õppevideod toetavaks lisamaterjaliks õpilasele koduste ülesannete täitmisel ja õpetajale kindluseks, et õpilane ei jää kontakttunnist puududes hätta. Õppevideo loomisel peab lähtuma video sihtrühmast, kui sihtgrupiks on põhikooliõpilased, siis õppevideos ei ole mõistlik tehnikat näitlikustada peenikeste varraste ja lõngaga. Samuti tõi Pink välja olulise aspektina ka selle, et kui videos esineb eakas inimene, võib õpilasele jääda mulje, et käsitöö tegemine ongi ainult vanadele inimestele. (Pink 2017)

Teise olulise aspektina tõi A. Pink loengus välja soorollid käsitööõppes: käsitööõpikutes ega õppevideotes pole esindatud poisse ega mehi (*ibid.*). Siin toob autor paralleeli Jaan Miku (2002) tehtud uurimuse „Soorollid õppekirjanduses“, kus olid küll välja toodud ajalooõpikute, kodaniku- ja perekonnaõpetuseõpikute ja lugemike rollijaotustest, kuid sealt tuli selgelt välja, et ainuüksi ajalooõpikutes oli loetletud tegelastest 80% mehed. Kodaniku- ja perekonnaõpetuse õpikute analüüsist selgus, et meeste omistati näiteks kõrgemaid ameteid ja naistele polnud juhtivaid ametikohti omistatud, välja olid toodud kodune majapidamine (sh käsitöö) ja näiteks vabrikutöö. (Mikk 2002) Käsitööõpikutes on esindatud enamikel juhtudel naised, välja arvatud näiteks Saara Kirjastuse (2002) avaldatud „Kudumise“ õpikus, kus peatükis „Miks inimesed koovad“ on välja toodud nelja arvamuse seas ka ühe meesterahva arvamus, sama ka 2003. aastal ilmunud „Õmblemise“ õpikus. Praeguses haridussüsteemis on astunud samm sinnapoole, et ka tüdrukutel on võimalus õppida tehnoloogiaõpetust ja poistel käsitööd.

Õpilastele rahvusliku värvi- ja materjalikasutuse õpetamisel tuleks kasutada õppevideote loomisel traditsioonilist materjali- ja värvikasutust ning anda esteetilisi väärtusi edasi visuaaliga, kasutades näiteks tehiskiudude asemel naturaalses toonides lambavillaseid lõngu.

3.4. Õppevideote õpieesmärgid ja õpitulemused

Hea õpetamise üheks esmaseks sammuks on õpieesmärkide sõnastamine ehk soovitatavate õpitulemuste defineerimine. Õpieesmärke on vaja selleks, et õppijat informeerida õpetamise kavatsusest ja kirjeldada seda, mida hakatakse hindama. Õpieesmärkide all peetakse silmas neid aspekte, mida õppijalt oodatakse õpiobjekti läbitöötamise järel. (Eskla 2020)

Õpitulemused sõnastatakse õppijakeskselt ja need peaksid õpilasele teada andma, millised oskused ja teadmised ta pärast õppematerjali läbitöötamist omandab. Õpitulemused on hindamise ja õppetegevuste kavandamise alusteks. (Digitaalse õppematerjali loomise soovitusel)

Magistritöö käigus koostatavate õppevideote põhieesmärgiks on õpilasele uudse etnograafilise kudumisvõtte õppimine ja omandamine. Töö autor peab veel oluliseks rahvusliku teadlikkuse suurendamist, näiteks, milliseid materjale ja värve vanasti kasutati.

Iga video õpitulemusena peaks õpilane õppevideos esitletud töövõtet vähemalt miinimumtasemel oskama ning olema võimeline töövõtet näitama, et õpetajal oleks võimalik oskusi ja teadmisi kontrollida.

3.5. Õppevideote sisu kavandamine

Õppevideod luuakse eeldusega, et õpilane on eelnevalt omandanud põhisilmuste (parem- ja pahempidine silmus) ja kahe värviga kudumise. Kui hakata õppevideos ka põhisilmuste kudumist meelde tuletama, siis veniksid videod väga pikaks. Õppevideote planeeritav pikkus on 3-5 minutit. Kõiki kolme töövõtet on võimalik kududa kahel erineval moel – ringselt ja edasi-tagasi. Kudumise õppevideote filmimise juures tõstatub küsimus, kas näidata töövõtet edasi-tagasi kahe vardaga või ringselt viie vardaga kududes. Ringsel kudumisel võivad jääda konkreetset töövõtet varjutama suur hulk vardaid, mistõttu pole silmuste moodustumine nii hästi näha – ekraanil on korraga palju segavaid detaile. Seetõttu on õppevideote loomiseks valitud selline variant, kus konkreetne töövõte on näidatud küll edasi-tagasi reana, aga töövõte

on mõeldud ringselt kudumiseks. See tähendab, et videotes antud selgitused ja joonised käivad ringselt kudumise kohta. Selle variandi juures keskenduti töövõtte tehnoloogiale ja sellele, kuidas õpilasele töövõtte võimalikult lihtsalt ja konkreetset arusaadavaks teha.

3.6. Õppevideote visuaali kavandamine

Töö kavandamiseks loob töö autor metoodika, (vt Tabel 1.) mille käigus tehakse videokatsetusi kodustes tingimustes ilma professionaalse tehnikata veendumaks, milline kombinatsioon (lõng, vardad, riietus) on õppevideo tegemiseks parim. Õppevideote loomisel peetakse silmas ka Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutus (HITSA) välja töötatud digitaalse õppematerjali koostamise soovitusi.

Töövahendid ja materjalid

Video puhul on oluline see, milliseid töövahendeid kasutatakse. Nagu ka eelnevalt on töös välja toodud, et õpilastele suunatud materjalis ei ole otstarbekas kasutada peenikesi vardaid ja lõngu, sest nad ei oska selliste töövahenditega töötada. Videokatsetustes katsetatakse nr. 2,5 põdraluust vardaid, nr 3 suuruses teflonkattega metallvardaid ja nr 3,5 suuruses bambusvardaid. Suuremad vardasuurused on õpilastele tuttavamad, lisaks on töövõtteid ja kootud tulemust hõlpsam suuremate varrastega kududes näha. Materjalidest katsetatakse videotes eri jämedustega lambavillaste lõngadega. Kuna töö eesmärgiks on rõhku pöörata rahvuslikkusele, siis rahvuslikus materjalikasutuses oli lambavillane lõng igapäevases kasutuses. Teiseks selgub katsetuste käigus ka see, milline kudumismaterjal toetab kõige paremini video visuaalset külge kudumistehnilisest aspektist – millise suuruse ja värviga lõnga on esitluses kergem jälgida.

Riietus

Õppevideo puhul on oluline, et kogu tähelepanu on suunatud õpetatavale tegevusele ja et õppevideos ei oleks häirivaid faktoreid. Riietuse puhul võib olla häirivaks faktoriks ka selle puudumine – paljad käsivarred. Samuti võib võtta tähelepanu endale mistahes silmatorkav riietuse.

Heli

Heliga video kavandamise puhul tuleb lisaks eelmainitud aspektidele jälgida, mis hääletooni ja sõnavara õppevideos kasutakse, kui sorav ja arusaadav on õppevideos esineja jutt õpilasele. HITSA digitaalse õppematerjali loomise mudelis on välja toodud, et oluline on kasutada korrektseid termineid ja sõnavara. (Digitaalse õppematerjali loomise soovitusel) Tumma video juures on väga oluline, et õpilane saaks aru, mida talle õpetatakse. Kui video sisule on vaja juurde lisada subtiitrid, siis tuleks silmas pidada ka kirjastiili valikut, soovituslik on kasutada võimalikult lihtsasti loetavat fonti (nt Calibri, Verdana, Arial) (*ibid.*).

Lisad: ehted, maniküür

Maniküüri olemasolul peaks see olema õppevideote kontekstis naturaalne ja tagasihoidlik, sest väga väljapaistev maniküür või küünevärv on segavaks faktoriks ja tõmbab tähelepanu õpetatavast materjalist eemale. Sama kehtib ka ehete puhul, pigem võiks ehted õppevideos olemata olla.

Alljärgnevas tabelis on välja toodud õppevideote katsetused.

Tabel 1. Õppevideote katsetused

Katse number	Vardad (materjal, suurus)	Lõng (materjal, suurus)	Riietus
1.	Põdraluust vardad nr. 2,5	8/2 lambahall villane lõng	Pikkade varrukatega beež pluus
2.	Bambusvardad nr. 3,5	6/2 lambavalge villane lõng	Pikkade varrukatega pitspluus
3.	Bambusvardad nr. 3,5	8/2 lambavalge villane lõng	Paljad käsivarred
4.	Metallvardad nr. 3	6/2 lambavalge villane lõng	Must pikkade varrukatega pluus
5.	Metallvardad nr. 3	8/3 punane lambavillane lõng	Kolmveerandvarrukatega pluus
6.	Bambusvardad nr. 3,5	8/3 punane	Must pikkade varrukatega

		lambavillane lõng	pluus
7.	Bambusvardad nr 3,5	6/2 lambavalge villane lõng	Must pikkade varrukatega pluus

Alljärgnevalt on analüüsitud iga katsetust tabelis välja toodud aspektidest.

Katse nr. 1

Esimeses katses on kasutatud põdraluust vardaid nr. 2,5, 8/2 suuruses lambahalli villast lõnga, 8 tähistab, mitu meetrit lõnga ühes grammis ühekordsena on (ehk neli meetrit lõnga) ja number 2 näitab, mitu lõnga kokku on korrutatud. Riietuseks on beež pikkade varrukatega pluus. Luust vardad on küll efektsed ja põnevad, kuid võib juhtuda, et õpilane satub vardavalikust segadusse, kuna põdraluust vardad on pigem haruldased ja neid pole tavapoodides saada. Nähtavuse puhul on lambahall lõng üsna hea valik, kuid lõng võiks olla varrustega kooskõlas, ehk praeguses olukorras jääb 8/2 lõng liiga peenikeseks.

Beež pikkade varrukatega pluus tunduks hea valikuna, kui videos ei oleks näha sisemisi värvilisi lillelisi osasid, kuna need tõmbavad omakorda tähelepanu kudumilt endale. Võiks katsetada filmimist ka ilma sõrmuseta ja vaadata, kuidas see toimib. Hääletoon on videos sõbralik, kuid järgmistes katsetustes tuleks proovida neutraalsemat tooni ja jutt peaks olema soravam.

Katse nr. 2

Teises katses on kasutatud bambusvardaid nr. 3,5, 6/2 naturaalvalget lambavillast lõnga ja riietuseks on pikkade laiade varrukatega pitspluus. Hääletoon on videos sarnane esimese katsega, jutt on katkendlik ja ebatäpne. Bambusvardad on video kontekstis parem valik kui põdraluust vardad, sest esiteks oskab õpilane end videos nähtuga rohkem samastada, sest bambusvardad on kaubanduses vabalt kättesaadavad

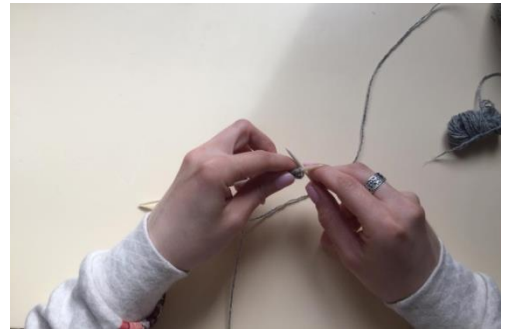

Foto 2. Katse nr. 2. Autori foto

ja teiseks, sest tumedamatelt varrastelt on heledat lõnga hästi näha. Selles katsetuses on kasutatud 6/2 jämedusega lõnga, mis on parem valik kui 8/2, sest see lõng on varrastega rohkem kooskõlas. Pikkade varrukatega pitspluus on videos häiriv nii esinejale kui ka vaatajale, esinejat häirisid pluusi pikad varrukad ja õppevideos haaravad need liialt kudumisest tähelepanu eemale.

Katse nr. 3.

Kolmandas katses kasutati bambusvardaid nr 3,5 ja naturaalvalget 8/2 lambavillast lõnga. Riietust pole videos näha, sest esineja kandis lühikeste varrukatega särki. 8/2 suuruses lõng pole selles suuruses bambusvarrastega kooskõlas ning ka videos on näha, et kudum jääb liiga habras, seega

järgnevatel katsetustel tuleb silmas pidada varda ja lõnga sobivust. Paljad käsivarred on selle näite puhul häirivad, sest jätavad mulje, nagu esinejal poleks riideid seljas.

Foto 3. Katse nr. 3. Autori foto

Katse nr. 4.

Neljandas katses kasutati nr 3 suuruses metallvardaid ja 6/2 lambavalget villast lõnga. Esinejal oli seljas must kitsaste pikkade varrukatega pluus. Vardad ja lõng sobisid omavahel hästi

kokku, kuid heledal taustal heleda lõngaga kududes on töövõtte nägemine raskendatud, ka seetõttu, et videod on filmitud ülevalt alla, mitte silmade kõrguselt. Stuudiotingimustes töövõtet demonstreerides peaks läbi mõtlema ka video valgustuse, kodutingimustes tehtud videotest on näha, et käed on sinakad ja üldine toonaalsus on külm. Must pluus on neutraalne ja videos see vaatajat ei häiri.

Foto 4. Katse nr. 4. Kuvatõmmis videost

Katse nr. 5.

Viiendas katses katsetati videos 8/3 punase villase lõnga ja nr. 3 teflonkattega metallvarrastega. Esineja kandis kolmveerandvarrukatega musta pluusi. Nagu ka kuvatõmmisest on märgata, siis antud õppevideo kontekstis pole vahet, kas esineja kannab lühikeste või kolmveerandvarrukatega pluusi, sest video võtte on kätele nii suunatud, et riietuseset ei jää eriti paistma. Punane lõng on metallvardalt heledal taustal paremini märgatav, kuid valmis kootud rida on paremini nähtav heledal pinnal.

Foto 5. Katse nr. 5. Kuvatõmmis videost

Katse nr. 6.

Kuuendas katses prooviti õppevideos kududa sarnaselt viienda katsega punase lõngaga, kuid varrasteks valiti nr. 3,5 suuruses bambusvardad. Kui võrrelda omavahel bambus- ja metallvarraste kasutamist õppevideotes, siis vardavalik ei muuda eriti õppevideo visuaalset poolt ja ei tohiks õpilastel ka tekitada segadust, sest mõlemast

Foto 6. Katse nr. 6. Kuvatõmmis videost

materjalist varraste kasutamine on tänapäeval laialt levinud. Autorile tundub, et bambusvarrastelt on heledamat lõnga paremini näha, seetõttu katsetati sellist kombinatsiooni seitsmendas katses.

Katse nr. 7.

Seitsmendas ja viimases katses kooti keerukorra tööproovi bambusvarrastega nr. 3,5 ja 6/2 suuruses naturaalse villase lõngaga. Esineja kandis õppevideos pikkade kitsaste varrukatega musta pluusi. Musta pluusi asemel võiks esinejal seljas olla ka mõnda muud naturaalselt (näiteks beež) värvi pikkade kitsaste varrukatega pluus. Video filmimise ajaks olid esinejal eemaldatud kõik ehted ja maniküür oli võimalikult tagasihoidlik. Õppevideo puhul peaks silmas pidama seda, et vähem on rohkem.

Foto 7. Katse nr. 7. Kuvatõmmis videost

Lisaks kõigele eelmainitule peab õppevideo filmimisel silmas pidama ka nurka või asendit, kust töövõtet filmitakse. Fotodest ja kuvatõmmistest on näha, et koduste vahenditega filmides tegelikkuses pole eriti võimalik kvaliteetset õppevideotulemust saavutada, sest katsed on filmitud statiivilt suunaga ülevalt alla. Hea materjali juures on oluline, et töövõtet näitaks oskaja inimene, kuid sama suure kaaluga on ka see, et seda filmiks asjatundja.

Koduste katsetuste tulemusena valis töö autor reaalse õppevideote filmimiseks nr. 3,5 bambusest vardad, 6/2 suuruses valge villase lõnga ja riietusena kannab esineja beeži või musta pikkade varrukatega pluusi.

Proovivideotele andis eksperthinnangu Anu Pink ja tagasisidest selgus, et töövõtet on soovitatav filmida silmade kõrguselt nii, et video vaatajale oleks videos näidatav otse. Rõhku tuleks pöörata ka valgustusele: jälgida, et vaadeldav osa ei jääks varju. Kõik liigutused peaksid olema läbi mõeldud ja aeglases tempos, et vaataja jõuaks videos toimuvat jälgida. Materjalivalikuna on soovitatav kasutada heledat, jämedat ja ühtlast lõnga (näiteks 8/3 või

6/2). Punase lõnga puhul on vardal olevad silmused küll hästi näha, kuid kude on raskemini märgatav. Parim tundub heledate varrukatega lihtne pluus, mis tegelikkuses ei pruugi videosse jääda, sest töövõtet tuleb võrdlemisi lähedalt filmida.

3.7. Õppevideote salvestamine ja töötlemine

Õppevideod filmiti Saara Kirjastuse stuudios, mis on varustatud professionaalse tehnikaga ning seal on olemas vajalikud valgustingimused ja võimalused kvaliteetse heli salvestamiseks.

Õppevideote filmimiseks kasutati peegelkaamerat, mis oli asetatud statiivile, video filmimise käigus seda ei liigutatud, välist mikrofoni, kahte lisavalgustit ja päevavalgust. Subtiitritega videote puhul

Foto 8. Saara Kirjastuse stuudios video filmimine.
Foto: Anu Pink

kasutati sama videot, mis heliga. Tehniliselt oli õppevideo filmimine tülikas, kuna esineja pidi kuduma kindlas asendis, käsi liialt liigutamata, sest muidu kadus tööproov fookusest. Iga õppevideo alguses on foto valmis töövõttest ja sellele järgneb töövõtte tehnoloogiline tutvustus ja ette näitamine. Videoklippide lõpus on fotod etnograafilistest esemetest, millel on kasutatud videos nähtavat töövõtet. Augurea video juures on välja toodud ka kudumisskeem. Keerukorra õppevideost on tehtud neli erinevat varianti: esimene on filmitud otse heliga, teise puhul on heli peale räägitud, kolmas versioon on tumm koos subtiitritega ja neljandas videos mängib taustaks vaikselt muusika ja videos on subtiitrid. Augurea ja keeratud vitsa videod on esitletud heliga variandis, kus esineja räägib otse, mida ta parasjagu teeb.

Keerukorra video on filmitud ühe klipina, tavalise vitsa ja auguridade videod filmiti kahe klipina, kus esimeses osas näidati töövõtte tehnoloogiat ja teises klipis valmis kootud rida, kus kirjeldati, mida valmis kootud rea jaoks tehti. Videod on koostatud eeldusega, et õpilane ei ole varem videotes esitletud töövõtetega kokku puutunud, kuid oskab kududa parempidist ja

pahempidist silmust, on varem kudunud kahe värviga ning teab, et silmuserida, mis ühelt poolt on parempidine, on töö pahemal poolel pahempidine. See annab võimaluse teisendada kudumisridu kas edasi-tagasi või ringselt kootavateks.

Subtiitritega õppevideotes peab esitletud videotekstide juures olema väga konkreetne ja napisõnaline, vältides pikki ja kohmakaid lauseid, sest õpilane peab samal ajal jälgima nii videos toimuvat kui ka selle kõrval olevat teksti.

Videofilmides kasutati 8/3 suurusel valget, punast ja sinist värvi lambavillast lõnga, nr. 3,5 suurusel bambusvardaid. 8/3 lõng on võrreldes autori välja valitud 6/2 lõngaga vähem karvasem, ühtlasem ja suurem, õpilasel lihtsam ekraanilt jälgida.

Õppevideod on töödeldud Adobe Premiere programmis. Videote tehnilist külge on kavas veel lihvida, kuna selles aspektis on ekspertide tagasiside väga oluline, näiteks milline õppevideo versioon on parim ja kas videotes on mõistlik kasutada taustamuusikat. Videote monteerimisel töö autor ei osalenud.

4. EKSPERTIDE TAGASISIDE JA HINNANG ÕPPEVIDEOTELE

Selles peatükis antakse ülevaade magistritöö raames läbiviidud uurimuse tulemustest ja analüüsitakse ekspertide tagasisidet ja hinnanguid õppevideotele.

4.1. Uurimuse andmekogumine ja -analüüs

Selleks, et saada tagasisidet õppevideote kvaliteedi ja praktilisuse kohta, kasutati ekspertide abi. Valminud õppevideosid tutvustati kolmele eksperdile ja viidi läbi uurimus.

„Eesti keele seletava sõnaraamatu“ (EKKS 2009) järgi on ekspert „mingi ala asjatundja“, isik, kel on arvamuse avaldamiseks vajalikud teadmised ja kogemused (EKKS). Õppevideotele andsid eksperthinnangu kolm eksperti: kaks tegevõpetajat ning üks ekspert oli Saara Kirjastuse videospetsialist.

Ekspertidele saadeti originaalküsimustik koos õppevideote Dropboxi kausta lingiga e-kirja teel. Lingi hõlpsamaks kasutamiseks see lühendati (aadress on nähtav siit: shorturl.at/TZ126).

Ekspertide tagasisidest saadi vastused järgmistele küsimustele:

1. Kas õppevideo on õpikutekstile ja –joonistele toetavaks abimaterjaliks?
2. Kas õppevideod on II ja III kooliastme õpilastele jõukohased ja arusaadavad?
3. Kas õppevideote visuaalne külg toetab õpilase oskuse arengut ja teadlikkust rahvuslikust pärandist?
4. Kas õppevideote sisu on loogiliselt üles ehitatud?
5. Kas õppevideod on praktilisteks abivahenditeks (lisaks õpikule) töövõtete iseseisvaks omandamiseks?
6. Kas õppevideote tempo on piisavalt aeglane ja jälgitav?

7. Kas õppevideotes kasutatud muusika on õppevideot toetav lisand?
8. Milline esitatud õppevideo tüüpidest (tumm/heliga/peale loetud/muusikaga) on kudumise õpetamiseks parem?
9. Mida peavad eksperdid õppevideote tugevusteks ja puudusteks?
10. Kuidas kasutaksid tegevõpetajatest eksperdid valminud õppematerjale?
11. Millised on ekspertide ettepanekud õppevideote täiendamiseks?

Esmalt said eksperdid õppevideotega tutvuda, neile anti selgitused, et videotest on valminud erinevad variandid.

Andmed koguti, süstematiseeriti ja kontrolliti. Vastanute eristamiseks ning anonüümsuse tagamiseks nimetati andmete töötlemisel vastanud järgnevalt: ekspert A, ekspert B ja ekspert C. Küsimuste analüüs toimus nii kvantitatiivselt kui ka kvalitatiivselt. Kvalitatiivset sisuanalüüsi nõudvate küsimuste puhul kodeeriti andmed MS Exeli abil. Vastavalt küsimustele moodustati koodid ja need grupeeriti ühiste kategooriate alla.

Uurimustulemuste esitlustel kasutatakse ka vastanute originaalkujul tsitaate, tsitaat on kaldkirjas ja sellele järgneb „(eksperdi nr)“, eksperdi number on määratud andmete töötlemisel MS Exelis.

4.2. Ekspertide tagasiside analüüs

Alapeatükis on välja toodud uurimuse käigus läbi viidud küsimustike tulemused. Peatüki lõpetab arutelu ja analüüs.

Esmalt paluti ekspertidel avaldada arvamust, milline esitatud õppevideote tüüpidest on kudumise õpetamiseks parim. Kõik kolm eksperti vastasid, et kõige loomulikumana tundub heliga video, kus kuduja ise räägib, mida ta parasjagu teeb. Ekspert 2 lisas, et „*Kui õpetaja tahab ise videol toimivat lahti seletada, siis on ilma hääleta õppevideo kõige parem.*“ (2)

Teises avatud lõpuga küsimuses küsiti ekspertide arvamusi koostatud õppevideote tugevuste kohta. Õppevideote tugevustena nimetati:

1. Selgituseks valitud paras tempo.
2. Väärtustavad Eesti rahvuslikku kudumist.
3. Piisava pikkusega.
4. Kudumisvõte on väga hästi nähtav ja arusaadav.
5. Ühtne videote alguse stiil ja meeleolukas meloodia sissejuhatuseks.

Kolmas küsimus oli avatud lõpuga ja käsitles õppevideote kitsaskohti. Olulise sisulise kitsaskohana toodi välja, et videos näidatakse edasi-tagasi kudumist, kuid räägitakse ringselt kudumisest. „*Kõik videod tekitavad algajas kuduvas suure segaduse, sest keerukorrad ja herned on nendes õpetatud nii, nagu oleks kootud ringselt (ka skeem)...pilt aga näitab edasi-tagasi kudumist.*“ (2) „*Esimeses kolmes videos ei saa aru, kas on tegemist edasi-tagasi kudumisega. /.../ St, et räägitud on nagu ringselt kudumisel, kuid tööproov on edasi-tagasi kootud.*“ (3) Lisaks võiks ka keerukorra video filmida kahes kaadris, kus näidatakse foto asemel videopildis valmis kootud rida. Mõned videote lõpus olevad fotod etnograafilistest esemetest on veidi udused.

Neljandas avatud lõpuga küsimuses uuriti, kuidas saaks ekspertide hinnangul õppevideosid täiendada. Ekspert 2 tõi välja, et ideaalis valiks ta hoopis sellise variandi videotest: „*Väga vaikse taustamuusikaga video, kuduja jutustab, mis ta teeb. All ääres (mitte üleval valgega) jookseb mustal taustal sama tekst, mida kuduja räägib. /.../ Valge tekst mustal taustal on paremini loetav kui valge tekst praegusel heledal taustal.*“ (2) Ekspert 1 tõi välja, et lahendada tuleks edasi-tagasi ja ringselt kudumise vastuolu. Ekspert 3 pakkus välja mitmeid õppevideote täiendusi: „*Mina pikendaksin videotest õpetust rea lõpuni kudumisega (tempo võib nt poole pealt veidi kiiremaks minna ja ei pea enam ka häälega õpetama.*“ (3) Lisaks tõi ta välja, et herneste tehnoloogilise võttega saab ka sakilist serva kududa ja kui seda teha, siis videosse lisada juurde näitena ka pilt ja skeem. „*Natuke häiris mind ka see, et et video pealkiri on herned, kuid alustan õpetust sõnadega – täna õpime kuduma augurida – võiks olla õpime kuduma herneid ehk augurida ja seda nimetatakse veel kadrikesteks.*“ (3) Edasi-tagasi

ridadena keeratud vitsa saaks täiendada ka teise võttega, kus esimene rida kootakse parempidiselt vaheldumisi kahe eri värvi lõngaga ja tagasirida kootakse parempidi: lõngad jäävad töö paremale poolele, töövõtet kududes tuleb jälgida, et lõngu vahetatakse pidevalt ühte pidi keerates. Keerukorra videos võiks olla mainitud, et tegemist on tehnoloogiliselt samasuguse kudumisvõttega nagu keeratud vitsa puhul, lihtsalt kootakse ühte värvi lõngaga.

Teises kinniste küsimustega blokis andsid eksperdid hinnanguid õppevideote kasutamismugavusele, vanuseastme sobivusele ja praktilisuse kohta. Küsimustikus olid esitatud väited ning vastusevariantidena sai valida viie variandi vahel: üldse ei nõustu; ei nõustu; ei oska öelda; nõus; täiesti nõus. Kuna videospetsialist pole pedagoogikaga kokku puutunud, siis sealt küsimustikust (vt Lisa 1.) eemaldati väited 5. Õppevideo toetab õpikuteksti ja –jooniseid ja 6. Õppevideo on II ja III kooliastme õpilasele jõukohane ja arusaadav.

Väitele „Õppevideo toetab õpikuteksti ja –jooniseid“ olid tegevõpetajatest eksperdid ühel nõul ja vastusevariantidest valiti „Ei nõustu“. Kuuendas väites, mis uuris õppevideotes kasutatud muusikavaliku kohta vastas üks ekspert „Ei oska öelda“ ja teised eksperdid valisid vastusevariandi „Nõus“. „Üldse ei nõustu“ variant valiti ühe eksperdi poolt väitele, mis käsitles õppevideo loogiliselt üles ehitatud sisu, teised eksperdid vastasid sellele vastustega „Nõus“. Ülejäänud väidete vastused varieerusid „Täiesti nõus“ ja „Nõus“ vastusevariantide vahel. Nad olid nõus või täiesti nõus, et õppevideo visuaalne külg toetab õpilase oskuse arengut ja teadlikkust rahvuslikust pärandist, õppevideo on II ja III kooliastme õpilasele jõukohane ja arusaadav, õppevideo tempo on piisavalt aeglane ja jälgitav ning õppevideo on praktiline abivahend töövõtte iseseisvaks omandamiseks (koos õpikuga).

Eelviimane avatud lõpuga küsimus oli suunatud tegevõpetajatele ja uuris, kuidas nemad valminud õppematerjale kasutaksid. Üks ekspert vastas, et tema kasutaks videosid abistava lisamaterjalina edasijõudnutele. Teine ekspert tõi välja, et „*Kui kahte esimest videot täiendada (selgitused edasi-tagasi kudumises täpsemaks, kudumisskeem viia kooskõlla õpikuga), siis saab seda kasutada põhiõppes, kus õpilased saavadki video ette ja õpivad selle järgi. Samuti võib alati koostatud videoid kasutada ka abistava lisamaterjalina.*“ (3)

Ankeedi viimane küsimus oli avatud lõpuga ja palus ekspertidel tuua välja veel tähelepanekuid ja ettepanekuid. Selle küsimuse vastusena toodi välja, et keeratud vitsa õppevideos näidati parema serva asemel silmuseid vasakust servast. „/.../alustan sinine-punane – mina vaatan paremalt poolt – on hoopis punane, sinine.“(3)

Kokkuvõtteks saab öelda, et ekspertide arvates on õppevideotes näidatud töövõtted väga hästi nähtavad. Tugevusena toodi välja veel õppevideos kasutatud tempo ja Eesti rahvusliku kudumise väärtustamine. Töö kitsaskohtadena toodi välja ringselt ja edasi-tagasi ridadena kudumise vastuolu videotes, kus joonis ja tekst tutvustavad töövõtet ringselt kudumise kohta, aga näidatakse edasi-tagasi kudumist, seetõttu ei toeta välja töötatud õppematerjal ka õpikuteksti ja –jooniseid. Siinkohal tasub märkida, et eksperdid toetusid 2002. aastal Saara Kirjastuses ilmunud kudumisõpikule, kuid videod saavad olema lisamaterjaliks õpikule, mis pole veel ilmunud. Samas nõustusid õpetajad, et õppevideod on II ja III kooliastme õpilastele jõukohased ja arusaadavad ning et õppematerjal on praktiliseks abivahendiks töövõtte iseseisvaks omandamiseks. Eksperdid olid rahul õppevideo visuaalse küljega, kuid tõid välja, et klippide lõpus olevad fotod etnograafilistest esemetest on veidi udused ning video alguses olev pealkiri võiks ühtida sellega, millega töövõtte näitamist alustatakse. Tegevõpetajate vastustest selgus, et nemad kasutaksid valminud videosid abistava lisamaterjalina või põhiõppes. Koostatud õppematerjal on üheks näiteks, kuidas saaks õpetaja enda tööd lihtsustada ja süstematiseerida: näiteks kui kontakttunnis õpiti kudumivõtet, saab video abil hõlpsalt seda tunniväliselt meelde tuletada.

Magistritöö käigus valminud õppevideod on arenev õppevahend. Õppevideosid täiendati, võttes arvesse ekspertarvamusi ja -hinnanguid. Õppevideote muudatused on järgmised: kõikide kudumisvõtete videod filmiti uuesti, töövõtteid näidati ringselt kudumise kohta ja videod on otse heliga, kus esineja räägib, mida ta parasjagu teeb. Keerukorra video filmiti kahes klipis, kus esimeses näidati, mida tuleks enne keerukorra rida kududa ja teine klipp tutvustas uut töövõtet. Keeratud vitsa õppevideo on filmitud kolme klipina, kus esimeses demonstreeriti, et enne vitsa tuleb kududa üks rida parempidiselt kordamööda kahe värviga, teises klipis näidati vitsa kudumist ja kolmandas näidati keeratud vitsaga tööproovi, kuhu oli kootud kaks rida parempidist kudet - nii oli näha, milline Kihnu vits tegelikult on. Auguridade (hernerea, kadrieste) õppevideo filmiti viie klipina, kus esimeses näidati, mis rea peaks enne

augurida kuduma ja kuidas kootakse augurea esimene rida. Teises klipis räägiti kasvatamise-kahandamise reast, kolmandas osas selgitati augureaga seonduvatest juhtudest (kui varda lõppu jääb ainult üks silmus, aga skeemi järgi on vaja kaks silmust kokku kududa). Neljandas klipis näidati parempidist rida, mis oli kootud hernerea peale, mida tegelikult näha ei jää ja selgitati, et pahempidine rida pärast kadrikesi jääb efektne. Viimases osas näidati valmis hernerida. Kõikide videote juures on välja toodud selgituseks kudumisskeemid.

Magistritöös käsitletud kolme töövõtet saab kududa ka edasi-tagasi ridadena, seega edaspidi võib mõelda lisaks ringselt kootud töövõtete õppevideotele ka nende jäädvustamisele kahe vardaga edasi-tagasi kududes.

KOKKUVÕTE JA ARUTELU

Magistritöö eesmärgiks oli luua Eesti etnograafilisi kudumisvõtteid tutvustavad õppevideod. Töö eesmärgini jõudmiseks püstitati neli uurimisküsimust:

1. Millised rahvuslikud kudumisvõtted vajavad videoõpetusena jäädvustamist?
2. Milline peaks üks hea ja informatiivne õppevideo olema?
3. Milline videostiil (tumm, heliga) on õppevideo jaoks parim lahendus?
4. Kas koostatud õppevideod toetavad ekspertide hinnangul uue töövõtte omandamist?

Töö teoreetilises osas selgus, et kvaliteetseid etnograafilise kudumisvõtteid käsitlevaid õppevideosid veel loodud pole. Rahvuslike kudumisvõtetena saab välja tuua need tehnoloogilised võtted, mida on kasutatud Eesti etnograafilistel kudumitel. Videoõpetusena jäädvustamist vajaksid enamus levinud kudumisvõtteid, kuid arvestades töö mahtu koostati õppevideod keerukorra, keeratud vitsa ja auguridade kudumise kohta.

Põhikooli riikliku õppekava kohaselt on rahvuslikkuse käsitlemine käsitöötundides olulisel kohal. Õppeaine kirjelduses on välja toodud, et õppetöö käigus õpitakse väärtustama rahvuslike kultuuritraditsioonide hoidmist ja arendamist (PRÕK). Stuart Dinmore on videoõpet käsitlevas uuringus välja toonud, et õppevideote tugevustena saab välja tuua, et videot saab pausile panna ja vajadusel tagasi kerida, õpilane tunneb, et teemat õpetatakse ainult temale ja ta saab valida endale õppimiseks sobiliku aja ja koha, mis suurendab õpilase keskendumisvõimet.

Töö empiirilises osas läbiviidud kodustest videokatsetustest selgus, et kudumisvõtet peaks videos ette näitama heleda paksema lõngaga ja jämedamate teflonkattega metall- või bambusvarrastega. Oluline on, et õpilane samastaks end videos nähtuga ja ei näeks midagi võõrast.

Nii koostati koostöös Saara Kirjastusega õppevideod kolme Eesti etnograafilise kudumisvõtte kohta, sealjuures katsetades erinevaid videotüüpe. Näiteks keerukorra video tehti neljas erinevas variandis: otse heliga, tummana koos subtiitritega, muusikalise taustaga koos subtiitritega ja pealeloetuna. Keeratud vitsa ja auguridade õppevideod esitleti otse heliga. Koostatud õppevideotele andsid eksperthinnangud kolm eksperti: kaks tegevõpetajat ja üks

videospetsialist. Õppevideote peamiste tugevustena toodi välja, et videos esitletud töövõtte on väga hästi nähtav, kasutatud on parajat tempot, õppevideotes väärtustatakse Eesti rahvuslikku kudumist ja et õppevideod on piisava pikkusega. Ekspert hinnangutest selgus, et õppevideod toetavad uue töövõtte omandamist, kuid videotes tuleks lahendada edasi-tagasi ridade ja ringselt kudumise vastuolu. Õppevideotes on näidatud kudumist edasi-tagasi, kuid tööjuhised on antud ringselt kudumise kohta. Võttes arvesse ekspertide tagasisidet, filmiti õppevideod uuesti. Ekspertide väitel kasutaksid nad loodud õppematerjali abistava lisamaterjalina kui ka põhiõppes, kus õpilased saaksid iseseisvalt video järgi töövõtte kudumist õppida.

Koostatud õppematerjal on arenev õppevahend ning seda saab tulevikus täiendada koostöös kolleegide ja õpilastega. Töö väärtust oleks saanud suurendada õpilaste tagasisidega videokatsetustele. Edaspidiselt on võimalik videokogu täiendada, luues juurde uusi töövõtteid tutvustavaid õppevideosid, kindlasti võiks mõelda ka vasakukäelistele õpilastele ja luua ka neile rohkem videopõhist õppematerjali.

Tänuõnad

Soovin tänada kõiki, kes osalesid selle magistritöö loomisel. Eriliselt soovin tänada töö juhendajat Anu Pinki ja Saara Kirjastust, kes hoolitsesid selle eest, et videod oleksid visuaalselt nauditavad ja kvaliteetsed. Aitäh Eve Toompalule, kes aitas valminud tööle teha keelelist korrektuuri. Lisaks soovin tänada eksperte konstruktiivse tagasiside eest, mis aitas kaasa käesoleva magistritöö valmimisele.

KASUTATUD ALLIKAD

Almevik, G. 2016. Mõtteid teadmussiirdest traditsioonilise käsitöö valdkonnas. *Studia Vernacula* 7. Käekirjad. Tartu Ülikool Viljandi kultuuriakadeemia. (lk 37)

Darling-Hammond, L. 2003. Keeping Good Teachers: Why it Matters and What Leaders Can Do. *Educational Leadership*, Vol. 60, No. 8. <https://eric.ed.gov/?id=EJ666108> (19.03.2020)

Delen E., Liev J., Willson V. 2013. Effects of interactivity and instructional scaffolding on learning: Self-regulation in online video-based environments. *Journal of Computers and Education*. ELSEVIER.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0360131514001511> (27.01.2020)

Digitaalse õppematerjali loomise soovitused. Juhend digitaalse õppematerjali autorile. 2020. <https://oppevara.hitsa.ee/kvaliteet/> (27.04.2020)

Digipöörde programm 2019-2022.

https://www.hm.ee/sites/default/files/2_digipoorde_programm_2019-2022_4okt18.pdf (4.02.2020)

Dinmore S. 2019. Beyond lecture capture: Creating digital video content for online learning – a case study. *Journal of University Teaching and Learning Practice*. <https://ro.uow.edu.au/jutlp/vol16/iss1/7/> (4.11.2019)

Eesti keele seletav sõnaraamat. <http://www.eki.ee/dict/ekss/ekss.html> (09.05.2020)

Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit. 2020. Käsitööliidu lühifilmid erinevatest käsitöötehnikatest. Eesti suka kudumine. Anu Pink. <https://folkart.ee/kasitooliidu-luhifilmid-erinevatest-kasitootehnikatest/> (05.01.2020)

Eesti Rahvusringhäälingu Arhiiv. 1992. Lõngakera.

<https://arhiiv.err.ee/seeria/longakera/haridus/0> (18.03.2020)

e-Koolikott. 2020. Kudumine.

<https://e-koolikott.ee/search/result?details=true&q=kudumine&isGrouped=true&type=all&all=true>
(05.01.2020)

Eskla, K. Kvaliteetse e-kursuse loomise A ja O.

https://www.tlu.ee/opmat/eope/e_kursuse_a_ja_o_moodle/pivljundid.html (22.04.2020)

Forsel, M. 2016. Rahvuslik käsitöö kui meie identiteedi oluline osa. *Avaldatud autori blogis*.
<https://maireforsel.ee/blogi/avaldatud-facebookis/2016/2-oktoober-2016-rahvuslik-kasitoo-kui-meie-identiteedi-oluline-osa> (12.02.2020)

Haridus- ja Teadusministeeriumi koduleht. Digipööre.

<https://www.hm.ee/et/tegevused/digipoore> (27.04.2020)

Jõeste K., Pink A., Reimann S. 2014. Eesti silmuskudumine 1. Tavad ja tehnikad. Saara Kirjastus. (lk 190-193)

Kikas E., Toomela A. 2015. Õppimine ja õpetamine kolmandas kooliastmes. Üldpädevused ja nende arendamine. Tallinn: Eesti haridus- ja teadusministeerium. (lk 172)

Matsin A. 2015. Käeline pärimus ja käsitöö. *Eesti kultuurileht Sirp* <https://www.sirp.ee/s1-artiklid/c6-kunst/kaeline-parimus-ja-kasitoo/> (9.01.2020)

Mikk J. 2003. Soorollid õppekirjanduses. *Tartu Ülikooli Pedagoogika väljaanne nr. 12*.
<https://www.enut.ee/files/soorollid-oppekirjanduses.pdf> (27.01.2020)

Merkt M., Weigand S., Heier A., Schwan S. 2011. Learning with videos vs. learning with print: The role of interactive features. *The Journal of the European Association for Research on Learning and Instruction (EARLI)*

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0959475211000247> (7.01.2020)

Niglas K. 2011. Kombineeritud ning alternatiivsed uuringudisainid sotsiaalteaduslikus uurimistöös. <http://www.tlu.ee/~katrin/generalia/Generalia.pdf> (9.01.2020)

Pink A. 2002. Kudumine. Saara Kirjastus. (lk 8)

Pink A. 2003. Õmblemine. Saara Kirjastus. (lk 6)

Pink A. 2017. Õppevideo. Miks ja kuidas seda teha? Digitack seminari loeng.
<https://www.uttv.ee/naita?id=25628> (27.01.2020)

Põhikooli riiklik õppekava. Lisa 7. (Ainevaldkond „Tehnoloogia“) 2011.
https://www.riigiteataja.ee/aktiis/1200/9201/1009/VV1_lisa7.pdf (4.11.2019)

SA Innove. 2016. Kaasaegse ja uuendusliku õppevara arendamine ja kasutuselevõtt.
https://www.hm.ee/sites/default/files/oppevara_kaardistus_kokkuvote_0.pdf (20.05.2019)

Saltsman G., Shelton K. 2007. Using the ADDIE Model for Teaching Online. *Idea Group Publishing*.
https://www.researchgate.net/publication/220202796_Using_the_Addie_Model_for_Teaching_Online (11.01.2020)

Summatavet K. 2017. Loomise vägi. Kihnu Roosi käsitöökogu. EHESummatavet OÜ. (lk 318)

Tamm A. 2017. Nüüdisaegse õpikäsitluse põhiprintsiibid. Nüüdisaegne õpikäsitus. Tartu Ülikool.
<https://sisu.ut.ee/opikasisitus/n%C3%BC%C3%BCdisaegse-%C3%B5pik%C3%A4situse-p%C3%B5hiprintsiibid> (23.03.2020)

Õunapuu L. 2014. Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes. Tartu Ülikool. (lk 143)

LISAD

Lisa 1. Ekspert hinnangute küsimustik videospetsialistile

Tere!

Olen TÜ Viljandi kultuuriakadeemia 2. aasta kunstide ja tehnoloogiaõpetaja magistrant Grete Küppar ja koostan lõputööd teemal „Õppevideod Eesti rahvuslikest kudumisvõtetest“. Küsimustiku eesmärk on välja selgitada ekspertide hinnang ja parandusettepanekud magistritöö raames valminud õppevideotele.

Täna Teid nõusoleku eest tutvuda koostatud õppevideodega. Palun Teil analüüsida koostatud õppevideosid etteantud punktide põhjal. Õppevideote analüüse kasutatakse ainult käesoleva uurimuse raames ning küsimustik on anonüümne.

Vastamine võtab aega 30 minutit.

Olen Teie vastuste eest väga tänulik!

Lugupidamisega

Grete Küppar

1. Milline esitatud õppevideo tüüpidest (tumm/heliga/peale loetud/taustamuusikaga) on kudumise õpetamiseks parim? Selgitage. (Keerukorra kohta on 4 õppevideot).

.....
.....
.....

2. Mida peate koostatud õppevideote tugevusteks?

.....

.....

.....

3. Mida peate koostatud õppevideote kitsaskohtadeks?

.....

.....

.....

4. Kuidas saaks Teie hinnangul õppevideot täiendada?

.....

.....

.....

Alljärgnevalt soovib töö autor saada Teie arvamust õppevideote arusaadavuse, visuaalse külje ja praktilisuse kohta.

	Üldse ei nõustu	Ei nõustu	Ei oska öelda	Nõus	Täiesti nõus
5. Õppevideo visuaalne külge toetab õpilase oskuse arengut ja teadlikkust rahvuslikust pärandist.					
6. Õppevideo sisu on loogiliselt üles ehitatud.					
7. Õppevideo tempo					

on piisavalt aeglane ja jälgitav.					
8. Õppevideotes kasutatud muusika on õppevideot toetav lisand.					
9. Õppevideo on praktiline abivahend töövõtte iseseisvaks omandamiseks.					

10. Muud tähelepanekud, ettepanekud.

.....

.....

.....

Täna vastamast!

Lisa 2. Ekspert hinnangute küsimustik tegevõpetajatele

Tere!

Olen TÜ Viljandi kultuuriakadeemia 2. aasta kunstide ja tehnoloogiaõpetaja magistrant Grete Küppar ja koostan lõputööd teemal „Õppevideod Eesti rahvuslikest kudumisvõtetest“. Küsimustiku eesmärk on välja selgitada ekspertide hinnang ja parandusettepanekud magistritöö raames valminud õppevideotele.

Täna Teid nõusoleku eest tutvuda koostatud õppevideodega. Palun Teil analüüsida koostatud õppevideosid etteantud punktide põhjal. Õppevideote analüüse kasutatakse ainult käesoleva uurimuse raames ning küsimustik on anonüümne.

Vastamine võtab aega 30 minutit.

Olen Teie vastuste eest väga tänulik!

Lugupidamisega

Grete Küppar

1. Milline esitatud õppevideo tüüpidest (tumm/heliga/peale loetud/taustamuusikaga) on kudumise õpetamiseks parim? Selgitage. (Keerukorra kohta on 4 õppevideot).

.....
.....
.....

2. Mida peate koostatud õppevideote tugevusteks?

.....
.....
.....

3. Mida peate koostatud õppevideote kitsaskohtadeks?

.....

.....

.....

4. Kuidas saaks Teie hinnangul õppevideot täiendada?

.....

.....

.....

Alljärgnevalt soovib töö autor saada Teie arvamust õppevideote arusaadavuse, visuaalse külje ja praktilisuse kohta.

	Üldse ei nõustu	Ei nõustu	Ei oska öelda	Nõus	Täiesti nõus
5. Õppevideo toetab õpikuteksti ja – jooniseid.					
6. Õppevideo on II ja III kooliastme õpilasele jõukohane ja arusaadav.					
7. Õppevideo visuaalne külg toetab õpilase oskuse arengut ja teadlikkust rahvuslikust pärandist.					

8. Õppevideo sisu on loogiliselt üles ehitatud.					
9. Õppevideo tempo on piisavalt aeglane ja jälgitav.					
10. Õppevideotes kasutatud muusika on õppevideot toetav lisand.					
11. Õppevideo on praktiline abivahend töövõtte iseseisvaks omandamiseks (koos õpikuga).					

12. Kas ja kuidas kasutaksite Teie valminud õppematerjale? Kas põhiõppes kogu klassiga või abistava lisamaterjalina? Selgitage.

.....

.....

.....

13. Muud tähelepanekud, ettepanekud.

.....

.....

.....

Täna vastamast!

Lisa 3. Magistritöö käigus valminud õppevideod

Enne eksperthinnanguid valminud:

Keerukorra kudumine

1. variant. Otse heliga
2. variant. Peale loetud
3. variant. Tumm, subtiitritega
4. variant. Subtiitritega, taustamuusikaga

Keeratud vitsa kudumine

1. variant. Otse heliga

Augurea kudumine

1. variant. Otse heliga

Pärast eksperthinnanguid valminud:

Keerukorra kudumine otse heliga

Keeratud vitsa kudumine otse heliga

Augurea kudumine otse heliga

LIHTLITSENTS

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Grete Küppar,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

ÕPPEVIDEOD EESTI RAHVUSLIKEST KUDUMISVÕTETEST,

mille juhendaja on Anu Pink,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Grete Küppar

Viljandis 18.05.2020